

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Pol.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a seljake samo 1 for. za celu godinu. Razmierno 1 for., a seljake 50 novč. za pol godine. Izvan Carine više poštarina. Gdje se najde najmanje 3 seljaka te su voljni, da im list šalje svim ukupno pod jednaki zavoj i imenom, davat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Napomena* ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrijeme, neka to javi odpravnici u otvorenu pismu, za koje se naplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, to ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO

nalazi se

Tip. F. Hvala, Palazzo Diana Via S. Lazzaro 15.

Pisma se šalju platjene poštarine. Vlasti, dopisi i drugi spisi štampaju se il u cjelosti il u izvadku, naime prema svojoj vrijednosti i smislu ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi nepotrebuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari ne nalaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redaka stoje 40 novč., a svaki redak suviše 5 novč. il u slučaju opetovanja po što se pogode oglašnik i odpravnici. Dopisi se naplaćuju. Uredništvo i odpravnici, osim izvanrednih slučajeva, nedopisuju, nego putem svoje *Litvice*.

Poziv na predplatu.

Nastajućom novom godinom 1882. stupa naš list u trinaesto godišće svojega obitanka. Tim je od djeteta postao dječakom. To će reći, njegovi su seljački čitatelji došli do spoznavanja samih sobe, to jest, onoga staroga i slavnoga plemena, iz kojega su potekli. Ali do potpunosti muške zrelosti, koja sama sobom vlada i ravna, još je jako dalek put, pak im još mnogo i mnogo nauka treba. Ovaj jih je list stopram sa sna probudio: sad treba, da jih netko primi za desnicu ruku, pa vodi po mučnoj stazi života. A tko će to bolje i uspješnije, nego ovaj drug njihova djetinstva, ovaj njihovo stari prijatelj? Zato se obraćamo našim starim predbrojnikom prošomom, neka ni jedan od njih nezagluhne na ovaj poziv, nego neka svi ponovo svoju navadnu predplatu. Istom se prošomom obraćamo i onim, koji su nekad naš list ljubili, pa zanemarili i zapustili; kao i onim, kojim dosad nije teknuo, pa ga nisu držali. Neka znadu jedni i drugi, tko nečita, taj spava; a tko ga je zapustio, da će zadržati pa opet zaspati. A danas, u ovo naše budno doba, gdje sad koliki svijet za svetlom gine i hliepi, nije liepo ni jedno ni drugo.

Daklo na predplatu svi i svuda, da se »Naša Sloga« poljepša i okripi na duši i na tielu, te bude dika i ponos našega u Istri naroda. Ako i nije lještojnja ljetina najbolje odgovarala težačkomu trudu i muci, to ipak neka svatko odlike ono par novčića za ovaj list, koji je u svakoj prigodi prvi težački prijatelj i najpouzdaniji svetovatelj.

Ciena ostaje kao i dosad 2 for., a za teške 1 for. Gdje se 8 od njih pod jednom poštom nadje, pak se dogovore, da jim list svim pod jednim pasom šalje, s laticemo jim ga i za samih 70 novčića po glavi. Novci se šalju »poštarskom naputnicom« (vaglia postale — Postanweisung), jer je za obće strane manji trošak. Tko lista nedobi, neka nam javi otvorenim pismom, napisav izvana *Reklamacija*, za koju se neplaća poštarine. Umoļjavaju se napokon oni predbrojnici, koji nisu dosad lista platili, da to već jednom učine, jer neugodno bi nam bilo, jih osobno u listu na to sietiti. Neka znadu, da su sa izdavanjem lista skopčani i troškovi, koji su u Trstu još veći, jer oskudijevamo na naših slugarima, a s druge strane naša je želja, da se po mogućnosti i list podigne, pa k tomu će se podpore kod naroda. Odsad bit ćemo prisiljeni obustaviti list svim onim, koji nebudu za dobo svoju predplatu poslali ili pako svoj stari dug nenamirili.

Konačno uz zahvalu molimo naše vrijedne dopisnike, neka i nadalje dopiru naš list svojim perom, a sve rodoljubo iz svih većih i manjih mjesta i selah prosimo, da nam svaku važniju stvar obznanu i u kratko opisu, da postane tako naš list »glasilom« cietoga našega naroda u Istri i kvaternerskih otocih.

Uredništvo »Naše Sloga«.

Kakove da budu lošinjske škole?

II.

Osim nješto Čozotah u Velom Lošinju osim riedkih pojedinaacah u Malom Lošinju, stanovnici lošinjskoga otoka i bližnjih otocihah svi su Hrvati. Za posljednjih godinah pomoću pokrajinskih i carskih kraljevskih oblastih zavadjala se je tano talijansčina, htjelo se je iz Hrvatah učiniti Talijane i prikazivalo se jih takovima. Ljudih se i naučilo talijanski, i govori jih uz hrvatski u obih Lošinjih i talijanski, i ima jih koji su zatajili rod svoj, koji su zamrzili na svoj jezik. Ali zar se po tih ima suditi narodnost lošinjskih stanovnikah, zar se po izrodih ima odlučivati narodnost kojega roda?

Nije li smješno govoriti o »širenju idejah slavkih«, o »napoštilih slavizma« na Lošinjih? Nije skrajna smieost, označivati Hrvate kao »rastline koje nisu za zemljišće naših istarskih otokah«, ili dovikivati »gluhim hrvatofilom« da budu pripravnici sa svojim fagotom? Skrajna zloba ili neoprostivo je neznanje za onoga, koj će pisati o stvarih lošinjskih, kako može pitati da li je potrebit hrvatski jezik na lošinjskih otocih, može drugomu predbacivati da si »imaginira« tu potrebu, može tu potrebu »absurdnostju« nazvati.

Kako može bit potrebit hrvatski jezik za razumjeti se sa pukom, pita dopisnik, »doćim nije potrebit sudcu, kastru, poglavarem dogane, liečnikom nit drugim činovnikom?«

Koliko ironije u toj izreci, kakva čuška visokoj vladi!

U ostalom nije to ništa nova. Medju razlozi, koji se za irridentske strane navadjaju za talijanstvo Istre jest i taj, da se po svoj Istri talijanski jezik kao službeni rabi. S toga, što se činovnici talijanskim jezikom služe, Istra je talijanska! S toga, što nije sudcu, blagajniku, poglavarem mitnice, liečnikom nit drugim činovnikom potrebit hrvatski jezik, on nije potrebit niti u školi.

U Istri, i to na istarskom poluotoku ima liep broj Talijanah, al još ljepši Hrvatah, toliko, da nejma u njoj niti jednoga kotara, u kojem nebi činovnici morali znati hrvatski, a kamo li da nebi morali znati u kotaru, u

kojem nejma tako rekuć Talijanah, u kojem su stanovnici Hrvati, kao što je lošinjski. U razgovoru sa strankami pomažu se kojekako. Sudci, oni koji ništa neznadu, kad počimlju služiti, kao n. pr. Tirolci, od početka pomažu se sa slugami kao tumači, kasnije se nauče, nekoliko najpotrebitijih izrazah, da se uzmognu za silu i bez slugah razumjeti. Blagajnikom i mitničarom je još laglje. Dosta je da se nauče riečicu »plati« i brojiti. I liečnici i drugi činovnici nauče se onoliko koliko je za nje potrebito. U pismu služe se sa strankami talijanskim jezikom, i tim strankam sto jadah prouzrokuju. Kako li daleko mora često čovjek ići, da sazna, što mu se piše; koliko vremena izgubi; koliko noveca potroši! A kako bi tok bilo, kad nebi bilo svećenikah, k kojim se naš čovjek u takovih prilikah uteče!

Nu, kad bi bilo i istina, da činovnikom, koji služe medju Hrvati, nije potrebit hrvatski jezik, stvar koja u normalnom stanju nije moguća i kakva je ponjkele samo kod nas moguća: zar bi to bio dovoljan dokaz, da hrvatski jezik nije potrebit za školu, u kojih se podučavaju djeca hrvatskih roditeljah? Zar bi krivnja namešana narodu na jednoj strani opravdala krivnju i na drugoj strani? Zar bi s toga, što činovnikom nije potrebito znati hrvatski, sledilo, da nije potrebito nit učiteljom u školah za hrvatsku djecu? Zar se škola ima razovati po činovnicah a ne po narodu, po jeziku onih a ne ovoga? Barem za početak morali bi znati učitelji jezik naroda, da uzmognu njegovu djecu naučiti jezik činovnikah. Barem za početak morali bi učitelji lošinjskih školah znati hrvatski, da uzmognu djecu talijanski naučiti. Svrha lošinjskih školah bila bi tada učiti talijanski jezik. Dopisnici i pripisuju njim takovu svrhu kad se pitaju »jeli možda potrebito poznanje tog jezika za učiti talijanski (italiano)?« Druga je svrha školah. Koja? Reći ćemo.

DOPISI.

U Trstu 15. Decembra 1881.

Napišemo ovo kao nepouzdanicu već žalujemo što se neizmijelje nikakva obzira na većinu našega naroda »Istri!« Doskora vidit ćemo, dali je junči ozbiljno do predloženih reformah i suditi ćemo kod imenovanja prvih školskih sanjjetnikah, kakvu je pravednost upotreblila naprama nam Hrvatim u Istri. Tako piše članak »Školska vječica« u Našoj Slogi broj 22.

Hoćemo da čitateljom »Naše Sloga« predočimo sasvim objektivno što se je učinilo od strane »junte« u Poreču kod

izbora trijuh članovah za kotarsko školsko vječica na Voloskom.

Poznato je da junta ima pravo imenovati tri nova člana ili potvrditi prvašnje za svako kot. školsko vječica kad mine njegovo šestogodišnje djelovanje. Junta akoprem nije dužna to činiti pita obično obćine dotičnoga kotara neka predlože sposobne osobe za članove vječica. To je veoma unijestan postupak, jer obćine najbolje poznaju muževe, koji su za taj posao najsposobniji. Tako nam je poznato da je pred nekoliko godinah bila pitana i obćina Lovran i Vepriac... Za obćine sudbenog kotara Podgrad nemožemo za stalno reći, dali su bile pred nekoliko godinah pozvane za dotični predlog. Ako su, dobro — ako nisu, onda moramo opaziti da junta nije postupala ravnopravno sa svimi obćinama.

Sad nam je reći, kako se je to ove godine pred dva mjeseca činilo. Litografirani poziv glede predloga dvaju članovah za kotarsko školsko vječica na Voloskom stigao je od porečke junte samo obćini Volosko i Podgrad!

Drugo obćine poziva dobilo nisu — a očekivale su ga dnevniice, dokazom je tomu da je obćinsko zastupstvo u Kastou u svojoj sjednici, ako se novoramo mjeseca Novembra, odlučilo da se imaju predložiti gg. Dr. Jeronim Minach odvjetnik na Voloskom, Anton Spinčić župnik u Moščenicah i zemaljski zastupnik, i g. Mato Skočanić glavaru u Lovranu.

Kako čujemo obćina Podgrad predložila je iste; a obćina Materija također iste, nego mjesto da pošalje predlog na juntu poslala ga je c. k. kot. glavaru na Volosko. Obćina Lovran čini nam se, predložila je iste gori napomenute. Obćina Jelsane čekala je na poziv te nije nikakva predloga poslala.

Obćina Volosko predložila je mjebrže stare članove.

Što sledi iz gori napomenutoga?

1. Da zemaljska junta šalje pozive po volji samo nekojim obćinama. Ovaj postupak se nemože opravdati i podopava svaki ugled naših otakah u Poreču. Da se je sbila pogreška u razposiljanju pozivah — mi vjerovati nemožemo niti nećemo.

2. Da se zemaljska junta nipošto neobazire na učinjene predloge dokazom je što se nije uzelo obzira na predlog podgradske obćine. Smijemo li upitati zemaljsku juntu »zašto pita obćine kod se neobazire na njihove opravdane želje?«

3. Da Hrvati nemute vode i mira u Istri nego oni, koji nam to predlaćuju. Poznata vam je basna od vuka i janjetia. Dokazom je tomu, da je obćina Podgrad zastupajuć hrvatski i slovensko žitohstvo političkog kotara voloskog u broju od 38.704 stanovnikah

naprama onim 576 stanovnikom, koji su kod zadnjega popisa izjavili da obće talijanskim jezikom, predložila dve osobe hrvatskoga a jednu talijanskoga osvedočenja — dođim nam je zemaljska junta potvrdila opet ona ista tri člana, koji zastupajuć narod celoga kotara kod svake prigode pokazuju njihovo talijansko osvedočenje i ondje gdje mu neima mjesta.

Svršit ćemo kako gori spomenuti članak *„Justitia regnorum fundamentum“* dodajući da mi već nepravica nećemo trpiti ako smo jih i dosada mirno podnašli. Vlada pako upozorujemo na takove stvari, koje, ako tako napred ide, moraju i najmirniji narod, kao što smo mi Hrvati i Slovenci uznemiriti.

Znateljni smo, hoćeli se zemaljska junta opravdati, ako ne bude, kao što je predviđeti, onda neka naši zastupnici ovo na prvo mjesto zabilježe.

Iz Fontane kod Poreča, mjeseca Decembra.

Nada se više tajiti, da u naših gradovih vlada silna Italomania jer to znade Bog i svet.

Ovdje u Fontani nas je mala četa ljudih hrvatskoga roda i plemena, čista krv od plemena crnogorskoga, stojasmo tvrđi kano klisurine u svojoj narodnosti proti silnoj buri mletačkih vjekovah, a sada naši Slavofagi htjeli bi od nas iztisnuti svaki narodni značaj, napokon i ono što nam je najviše milo i drago, t. j. »jezik«, što nemogaše učiniti niti ljudi lab mletački.

Nebijaše dosti našoj gospodi, da su nam u školi naložili učesni jezik talijanski, sad nam ugnječuju vjeronauk u talijanskom jeziku u školi, što vapije osvetu proti nebu. Stvar posve čudna! Kako bimo mi našeg Boga u talijanskom jeziku molili? Toga nije bilo ni ne bude!

Slobodno je našoj gospodi, da nam promjene i besjedu u grlu, ali naša hrvatska srce u grudih nikad! Malo vriedi onaj dekret, što ga je poslalo najstano školsko vijeće našem župniku, da mora u školi kršćanski nauk podučavati u talijanskom jeziku, jer mi nećemo našu djecu ono ure od vjeronauka u školu poslati, to ćemo da nam ju župnik one ure u crkvi i materinskom jeziku podučava kako i prija, pak ćemo vidjeti što će nama onda?

Što vremenom ćemo i hrvatsku školu imati, pak će se Gospoda uvjeriti da i mi stogodar znamo i možemo. *)

Iz obćine umažko.

Prijatelj piše nam o obćini umažkoj ovoliko. Podu nju spadaju osim Umaga sela Materada, Petrinje, Sv. Lovreč i »Na Krasu«. Sva ima oko 4000 stanovnika. Blizu polovica jih je u gradu Umagu, druga polovica u rečenih selih. Gradjanji su narodnosti talijanske, seljaci hrvatske. Polovicu stanovnika, Hrvata, samo crkva pripoznaje, i ta ne svuda. Stanovnici Petrinja u zadnje vrijeme bili su sa svojimi dušobrižnici prisiljeni naučiti se talijanski. Od posljednje trojice dušobrižnika bio je jedan Slovenac, dvojica Talijanah. Sad ga neimaju. Pridruženi su k župi materadskoj posve. Nu buduć njim je skoro isto daleko u Umag i buduć je ovdje obćinsko glavarstvo, kod kojega imadu često posla, mnogi idu nedjeljom u Umag k službi božjoj. Inače crkve tih selah imadu epistola i evanđelja hrvatska, tiskana u Mjesticu. U njih se i krsta hrvatskim jezikom. Nedavno pjevala se je u Sv. Lovreču hrvatska sv. misa na veliku radost i zadovoljstvo puka.

*) Veoma nam je milo priobiti ovakve dopise pisane od samih obćinara, koji nam daju iz svojega zavišja izvještaj. Mi ćemo drage volje istući, samo neka se u svakoj obćini nadje po jedan, koji će ih obavještiti iz gornjega se dopisa videti, kako naši ljudi u zapadnoj Istri čisto hrvatski govore, jer mi nismo ništa izpravili.

Opazka Ured.

Obćinsko poglavarstvo nepozna nimalo Hrvatah. Sav službeni jezik i ustmeni i pismeni je talijanski. Ono koliko može prići, da ne bude mjesta hrvatskomu jeziku nit u školi, a školske oblasti pritvrdjuju.

I neima ga do sada. Svi obćinari plaćaju namete školske, a svi neučavaju blagodat škole. Škole ima samo Umag dakako talijanske. Drugud, kad se nije moglo ustanoviti talijanskih, nije se ustanovilo nikakvih. Dapače župnik jedan bio se je ponudio držati školu, nu odbili su ga, rekav da će civilnoga čovjeka imenovati. Znali su da taj župnik nebi bio htio hrvatsku djecu podučavati talijanskim jezikom. Radije ništa nego hrvatski. Nit je došao civilni list ni podučuje župnik. Župljani sami želili su školu, u kojoj bi župnik podučavao. Išli su s molbenicom u Trst. Tu njim se je obećalo molbenicu uslišati. Do danas, a ima tomu koja godina, nije se obećanja izpunilo. Medjutim pustilo se je Talijanom vremenom da mešetaro za talijansku školu u toj župi. Zomlja je u umažkoj obćini plodna, narod ne živi najbolje. Nauk je. Odsavud ga tišto. Od nikud mu pomoći. Svo ga pita: daj. Nigdje nećuje: na.

Službeni obziri ili proganjanje?

Naše obćine odlučuju o koješom, one imadu priliku samouprave. Vladaću stranka u Istri a jedno strane nastoji obraniti tu samoupravu, s druge strane sve je moguće učiniti, da bude uprava u rukah Talijanah ili Talijanašah. Sređiša se njim tamo gdje ima Talijanah ili Talijanašah, a pod ta sređiša gledalo se je spraviti koliko je moguće više hrvatskih selah.

I hrvatski domoljubi Istre počeli su uvijdati znamenitost obćinske uprave, i prema njoj radili. Koji sborom koji tvorom nastoji u tom smjeru svoju doprineti. Napokon učinili nego svoju dužnost, osobito ako to čini u svojoj obćini. Svakoga je dužnost brinuti se za obćinu u kojoj se je rodio ili u kojoj živi. Radić za obćinu radi i za užu i za širu domovinu. Rudnja ta bi se samo pobaviti imala kol od naroda toll od oblasti.

Narod, puk hvati djela i trud onih, koji znaju radi i koji se za njega trude. Da li to isto i oblasti čina, nek kaže silodac.

Vrbnik na otoku Krku poznat je, o njem i narodna pjesma pjeva. U njem se je rodilo zaslužnih muževah, koliko malo gdje. Iz njega je naš dr. Dinko Vitoz. Iz njega polako biskupah i liti svećenikah, iz njega pravnikah i visoko postavljelih, i drugih učesnih ljudi. On i danas broji više izobraženih ljudi, nego li jedno hrvatsko mjestance Istro — žalbnože da jih oim svećenikah u našoj zemlji malo imamo.

Kako je elala Istra imala zadnjih godinah talijansko službeno lice, tako ga je imao i Vrbnik.

U obćini pisalo se je i danas se još piše talijanski. K tomu se je u njoj svakojuko gospodarilo. Svjestie Vrbnčanec, osobito one koji u svojem zavičanju dano borave, obilic crvenilo. Oni naumili svomu jeziku izvoštiti pripadajuće mu mjesto i bolje gospodarjenje u obćini zavesti.

Našim čitateljem je stogod poznato iz vremena posljednjih obćinskih izborah. Zalosno ali istinito: u hrvatskom mjestu njih dvie stranke protivne si gledom na hrvatsko. Još žalostnije, ali istinito također, da je čisto hrvatska stranka ostala u manjini. Glavarem bio je izabran g. Bozanić, tajnikom njegov sin po imenu, jer za njega radio je g. Harbić svećenik. U drugoj stranci medju ostalimi čestitimi Vrbnčanec bijahu i dva svećenika g. Josip Volarić duhovni pomoćnik i g. Niko Butković nadučitelj.

Ovaj još prije nego je bio obćinskim zastupnikom imao je podlija razpuru sa mjestnim školskim vijećem radi stanarine.

Bio je radi toga i u Beču. I uprav za njegova boravka u Beču izabrali su ga Vrbnčanini obćinskim zastupnikom. Vrativ se, on bi se bio rado zadržao na toj počasti, ali tim bi se bio zamjerio svojim biraećem, nu odsvjetovahu prijatelji, to mu nedopusti njegova ljubav od svoga zavičaja. Mišljase si: zakon (10. veljače 1873. br. 10. gl. 10. izbornoga reda za Istru) nabraja mi biti zastupnikom, svoju dužnost učiteljsku moći ću svejedno obavljati, a uz to moći ću obćinskomu dobru koristiti.

Zajedno sa svojimi jednodušijelci počeo je na podlozi zakona odgajivati neredu i nepravice, raditi za dobro puka koj ga je izabralo i za zavedenje službenoga hrvatskoga jezika u obćini čisto hrvatskoj.

Ako je to zlo, onda neznamo što je dobro. Ipak našlo se jih, kojim se to nije sviđalo.

Njtko ga je imao kod školske oblasti tužiti, krivo ili pravo to nek ali sam na savjetu ima, a oblast je valjda tomu povjerovala.

Visoko o. kr. pokrajinsko školsko vijeće, koliko mi znamo brez ikakve iztrage, izdalo je mjesecn lpinja t. g. odluku, usljed koje se je imao g. Butković premjestiti iz Vrbnika u Lovran.

(Vrbnčanini saznav o toj odluci napravili molbenicu istomu školskomu vijeću, neka njim izvoli pustiti njihovoga dosadašnjega nadučitelja. Molbenicu potpisalo je 80 njih vlastoručno, preko 200 njih podržalo ju sa svjedoci. U molbenici vale, da se jih je ta odluka žalostno kosnula. Butković je izvratan učitelj. To priznaju svi učitelji u kotaru. To je poznato istomu kotarskomu školskomu vijeću, istomu pokrajinskomu školskomu vijeću. Njegovu vrstodu priznao je isti c. kr. namjestnik prilikom njegova posjeta u Vrbniku. K tomu: on je potrebit kao duhovni pastir, on se razumije i uolesti pak pošto Vrbnik liečna neima, on pomaže bolesnialkom koliko to zakon dopušta. Konačno: on kao Vrbnčanin, ljubavi svoj zavičaj, radi na poboljšanje poljedjelstva, a kao obćinski zastupnik nastoji učestiti u puku više ljubavi i brige za obćinsko dobro i za čast njihovoga zavičaja.

Ovo posljednje, vole u molbenici, je valjda uzrok radi kojega bijaše on nekim trun u oku i radi kojega su napeli sve svoje sile da ga odstrane. Moliteljem pako celo njegovo djelovanje toll je milo, da bi jih teško koja vlast namilila dirnula od one o njegovom premještanju, da bi jedva koji gutbitak teže osjetili nego njegov, da njemu ravna neće već dobiti.

Mjeseca srpnja obustavilo je zemaljsko školsko vijeće svoju odluku o premještanju g. Butkovića do zgodnjega vremena i okolnosti. Obustavu po svoj prilici prouzrokovala je okolnost, da lovrinski učitelj nebi bio nimalo rado išao u Vrbnik i da se je prema tomu potrebne korake učinilo.

Vrbnčanini u misli da njim se je tom obustavom djelomično ali ne podpuno zadovoljilo, umolili su visoko ministarstvo za bogostojie i nastavu, da se koli odluka o premještanju koli oni o obustavi uklone. Oni nekane »izvitič nezakonitost i nepravilnost takovog postupka sa učiteljem koji nije bio nikad ukoren nego dapače više puta pohvaljen«, već se pozivlju na razloge navedene u molbenici pokrajinskomu školskomu vijeću i mole da njim se g. Butkovića kao učitelja pusti. Tu molbenicu ministarstvu napisali su dne 16. listopada t. g., dva dana za tim, dne 18. istoga mjeseca odlučilo je zemaljsko školsko vijeće sporazumno sa si. zemaljskim odborom, da se g. Butković premjesti »iz službenih obzira« u Dobrinju. I njega već u Istri u Vrbniku neima. On je u Dobrinju, pokoran svojim obćinam. Ali on pozna i zakone pak je stalno svoju učinio. I njemu i Vrbnčanom putovi su otvoreni iz Poreča u Beč. Od visokoga ministarstva neće trebati, tvrdo se nadamo, k vrhovnomu upravnomu sudšću. Stvar će ministarstvo za stalno istražiti dati, hoće čuti oia zvona, hoće znati koji su ti »znameniti službeni obziri« koje zakon (1. studenoga 1874. §. 18.) za premještanje proti volji došćenikah zahtijeva; neće osuditi okrivljenika neznanjućega niti koji ga je okrivio, diti čemu prilika da se i on sasluša. Glas premještenoga proti svojoj volji, neznanjućega za što, glas tristicerice obćinarah ima se također čuti. Istina mora na svjetlo, pravica mora poljediti.

Poznat je, kao što smo u 20. broju spomenuli, da u istarskom školskom vijeću nesjedil nit jedan Hrvat.

Medju tim sjećamo već sada Vrbnčanec, da kod obnove obćinskoga zastupstva dobro promisle o muževih, kojim će povjeriti upravu svoje obćine. Upozorujemo ujedno sve naše ljude po Istri na znamenitost obćinskih za stupstava. Obćine su podloga našem ustavnom življenju. U njih moramo početi, hoćemo li da nama se poboljša stanje.

POGLED PO SVIETU.

U Trstu 15. Prosinca 1881.

Ovaj put neima nego jako malo političnih novostih. U Beču ljevičarska stranka čini što može i nemože, samo da zategne i otegoti rad carevinskog vijeća, pa da uzumogne onda rad. Da se pod ovim ministarstvom danga i vrieimo ludo troši. Zapitkuje naimo ludo ministar sad rad ovoga sad rad onoga, ako prem znade, da joj odgovor nemože i neće služiti na čast. S druge strane desnica je složna kao ikada, pa slavedo-bitna odbija sve protivničke navale. Onomadno je i desnica upravila na ministarstvo pitnju, koja nije levice ni namanje ugodila. U nekih naimo Morav-

skih rudah potužili se radnici, da se njimi postupa kao robljem, pak se ta tužba izniala pred carevinsko vijeće, a gospodari tih rudah: su Židovi, prvi i najjači stup ljevičarske stranke.

Nemožemo a da i na ovom mjestu nespomenemo neizrecivu nesreću, što se danas osam danah, prošli četvrtak, dogodila u Beču, to u crno zavila nebrojene obitelji i duboko raztužila sav izobraženi svet. Radi neoprostive nemarnosti i nečuvane lakkoumnosti bukula vatra u nekom teatru, to u njem izgorilo preko *desetih živih dušah* u najljepšem cvietu svojeg vjeka. Išli siroto se da razvesele, a ono: našli groznu smrt u živoj žeravici. Za njihovu raztuženu i neoskrbljenu svojtu kupe se darovi po svoj Evropi. To je i opet strašan primjer, kako je oganj dobar sluga, ali zao gospodar, pa kako treba strogo i neprestano nanj paziti.

U ostalom svijetu najviše se sad govori o Njemačkoj, gdje se Bismarck zamiera sad ovom sad onomu, da se odmah za tim stano miriti to izpričavati za ono, što je tobože u uglosti rekao. Taka je onomadno dosta ružno uvredio svu Italiju, da tobože ugoditi crkvenoj stranci, ali se odmah za tim predomislio, to javio u Italiju, da je onak govorio samo za to, da prevarti rečenu stranku. Ali crkva neželj ničije propasti, pa ni Italije; a šta se varanja tiče, i Bismarck zna, da crkveni ljudi vide na obe oči.

U Francuskoj kao da se glede crkve misli zaigrati ono isto kolo, koje se igralo do skora u Njemačkoj. Tamošnji gospodari izvadiše iz ropotarnice nekak stari crkveno-državni ugovor, usljed kojega se svećenstvu nkrcaćuju sva državljanska prava, a biskupi ponizuju dopustih redarstvenih povjerenikah, koji bez blagovoljne dozvole viših oblasti nemogu prekoračiti francuskih granicah.

U ostalom ide sad Francozom u Africi mnogo bolje, jer su popravili mnoge nedostatke u ustrojstvu svoje vojske.

Po nekih vijestih, u Ruskoj da nije onako zlo, kako se obično čita po novinah. Kaže se dapače, da se prvi ruski ljudi bave poboljšicami, što se misle uvesti, koje da će ruskomu narodu pomoći do reda i slobode. Dao Bog, neporekla se ta vesela viest. I u Grčkoj kao da se diže republikanska stranka, radi česa su prijatelji kraljevstva dosta zabrinuti. I opet se čuje, da se bratinska nam knezevina Srbija misli promenuti kraljevinom dojdućega mjeseca travnja, naimo na godišnjicu nesretne Kosovske bitke.

Franina i Jurina.

Fr. Kamo to tečeš.
Ju. Nesem na Poštu predplatu za »Našu Slogu«.
Fr. Ča Jur?
Ju. Dobar gospodar ne sme nikad pustiti za jutro ono, da more storiti danas.
Fr. Na ti dokle furinčinu

— plošiji i za me.
Ju. S Bogom Franino!
Fr. S Bogom, Jurino dobi božićni blagdanit

Različite viesti.

Presv. biskup Juraj Dobrila. Laganim korakom napreduju zdravije našega visokoga pastira, već može svakoga dneva nekoliko starih izvan postelje boraviti, nalazi se u stadiju oporavljivanja. Lahko se i prvo upade uolest a teško se je opet dočepati prvašnjega zdravlja! Dao Bog, da uzumogne u budućem broju napisati, da je obiljubljenomu bolesniku još mnogo bolje.

August. Senoa.

Nema ga više. Na dan 19 ovog mjeseca prošlo se u veštost vrli hrvatski literat August Senoa. Rodio se u Zagrebu god. 1839, gdje je završio gimnaziju i slušao dvie godine prava. Kasnije boravio je na visokih školah u Pragu i Beču. Za rana bavio se je književnošću, pravodjelstvom i političke spisa. Godine 1865. vratio se u kraljevo domovinu i bio suradnikom »Pozorac«. Malo zatim postade suradnikom »Dragoljub« tečak je počeo izlaziti baletistički list »Vijenac« prešupit k njemu i buda mu stalnim suradnikom to je u isto vrijeme napisao jedan od najljepših svojih romana »Zlatarovo zlato«, koji je na višoj jezika preveden. Godine 1874. iz smrti Dežmanove preuze uredništvo »Vijenca« te sad napisao cijeli rad novelah i historičkih pripovijesti, što za »Vijenca« što za »Maticu Hrvatsku«. Ujedno obavljao je službu gradskog senatora u Zagrebu, neumorni rad podokupio je više njegovo slabo zdravlje to ga u najboljoj muševnoj dobi stavljalo u grobi. Ostavlja za sobom mladu suprugu i nejaku i krasnu dječicu. Koliko se je još mogla naša književnost pokojnikovim perom obogatiti. Njegova izvrstna radnja stekla mu u Hrvatskoj ime prvoga novelista, a izvan Hrvatske liepo priznanje i slavu. Pokojnik bio dobar pjesnik, njegovi umotvorci uznoša cijeli hrvatski narod, čelo njegovo djelovanje opojeno je patriotičkim duhom, ljubio je svita žarem plemena i grca. Hrvatsku i hrvatski narod, svojim je perom podignuo lepu hrvatsku književnost. I za vrijeme već skoro jednu godinu tražio bolisti neumorno je radio, kad god je oćutio kakvu polakšicu, te je još pred dva dana prije smrti bio sasvim blistav i vesel, premda izmučen težkim bol i veselo se budućemu proljeću u Italiji, kamo je mislio poći da se oporavi, gdje da se kislepi krasotom južnoga svijeta i proslaviti romanom »Cvijetu Zuzoricev«. S Bogom nezahvalav muže, listarski Hrvati te oplakuju!

Imenovanje. Gosp. Ambroz Flagar dosadnji c. k. pristav u Kopru imenovan je c. k. kotarskim sudcom u Lošinj i tim predstojnikom ondošnjega suda. Novi sudac rođen je u Istri te je podupno vješt hrvatskom jeziku u govoru i pismu.

Gosp. Dr. Fran Mandić, praktični liječnik u Trstu, imenovan je kod zadnjega vojničkoga promaknuća pukovnijskim liječnikom u rezervi i dodjeljen vojničkom spitalu u Ljubljani.

Gosp. Baubach odvjetnik u Zagrebu. Primili smo dopisnicu pisanu na njemačkom jeziku, gdje nam se javlja, da je otvoren stečaj nad imanjim društva »Hrvatski dom«. Nu čudnovito nam se čini, kako odvjetnik iz Hrvatske može hrvatskomu listu pisati njemački!

Pokop D. r. Janeza Bleiweisla. Ljubljana nije već dugo vidila toli sjajnog i veličanstvenoga sprovoda, takova su zahvalni Slovenci priradili svojem slavnomu pokojniku, Janezu Bleiweislu, na i. dan ovoga mjeseca. Neumornom radu za boljak naroda izkazali su Slovenci toga dneva svoja iskrena zahvalnost, brinuli su se, da se što sjajnijim pogrebom oduže nezaboravnom pokojniku. Doprutacije sa svih strana Krianičke, dolnje Stajerske, Gorice i Trsta pobrile u Ljubljani, a oni, koji nisu mogli doći, izjavili su to pismo i telegrafično poslat većinom ukusno vijence, kojih je do 300 od različitih gradova, obćina, društva i pojedinih štovatelja iz svih krajeva slovenskih a stranom i hrvatskih i drugih slavenskih pripisali. Pokojnik bio je pravi član akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu te je predsjednik iste Dr. Rački sam došao u ime akademije na pogreb. Osim Rački-a zastupali su Hrvatsku kod pogreba: za »Maticu Hrvatsku« podpredsjednik Rad. Lopašić i tajnik Ivan Kostrenčić, pjevačko društvo »Kolo« Ljudvigi Šloser - Klekavski, »Hrvatski Sokol« Lenuci, Šupanek, Dr. Weiniger i Lad. Šloser-Klekavski, »gospodarsko društvo« tajnik Kurali, hrvatsku sveučilišnu mladež pravnik Nikola Suzani, četiri člana pjevačkoga društva »Danica« iz Slaka sa zastavom. Po ulicah, dućani bili su svi zatvoreni a zvon svih ljubljanskih crkva zvonila su za čelo vrieće, dok je sprovod polazio, skoro dve ure. Koliko je pokojnik stovao bio i kod narodnog svečanstva u slovenskih krajevih dokazuje i to, da su po svih crkvah slovenskih biskupijah u vrijeme sprovoda u znak žalosnosti zvonila zvonila. Grad Ljubljana napose izkazao je bezrazličenost svoje vjere počinjao pramu pokojnika, njegov lios stielio je kranjski namjesnik i ljubljanski biskup, sve obilisti, general, gradsko zastupstvo, u obće sve je hlelo izkazati zadnju počast zaslužnomu mužu. Nadgrobno slovo progovorilo je njegovu stvari prijatelj i narodni

zastupnik Luka Sveteč, naertao je u kratko život i zaslužio pokojnika te opomenu na slogu nadom u bolju budućnost.

»Rod bo samo koj al mrtve stuje, Na prošlosti budućnost al snuje.«

Hrvati u inozemstvu. Dopisnik »Citadlinov« u Lošnju kaže da je mornar, za gotovo on nije mnogo moram plovio, jer bi drugdje pisao. Ako ga sreća posluži neka se ukrcu do Buenos-Ayres u južnoj Americi, gdje će naći množinu austrijskih mornarali, bez dvojbe i kojega Lošnjana, koji medju sobom negovore drugoga jezika nego hrvatski, te tim se poznaju, da su Austrijanci. U tom pomorskom gradu ima i mnogo Talijanah, ali još nisu našli poštenu mornari nikad zatajili svojega jezika niti izdavalu se za Talijane. Neka znade on, da imadu i drugi narodi svoje nazive za pomorske stvari, to tako i mi Hrvati. Što Talijani krete »bastimento« mi nazivamo »brod« a ostali narodi opet po svoju. Može se liepo moram ploviti a i neznati talijanski. Kamo će još li dopisnik dospjeti? Preporučamo jim samo maliko više hladnokrvnosti i razbora.

Iz Bukavca pišu nam da su tamošnj smutljivci počeli opet narod protiv obćini Kastavskog buntila. To nekadnji obćinski velikan, koji bi radi da se opet obćinskog lučeta dočepaju. Upozorujemo tamošnji narod da se ne da varati od takvih ljudih, koji će sve žrtvovati za svoj žep, a obće dobro njima je deveta briga. Ljudi! pokazite jim palicu kad vam pred vrata dođu.

Iz Pazina doznajemo, da je ondješnje veteransko društvo na proslavu prve godišnjice svojega postanka imalo due 6. ovoga mjeseca društvenu svečanu nisku, i na večer zajedničku večeru, kod koje je g. kotarski kapetan grof Manzano ovako nuzdravio veteranima: Pijem na zdravje naših vrlih starih vojnika, tih hrabrih junaka, koji nas spominju na tolike slave i požrtvovanje hrabrošću vojske, i vraće želim, da bi se to patriotično društvo sve više i više jaćilo i krieplilo te služilo mladici našoj primjerom nepokolebljive vjernosti napram Njegovu Velikanstvu, premlomnu našemu cesaru, primjerno požrtvovanje i ljubavi za milu našu otomovinu i služilo napokom svima narodnost, bratske sloge medju raznim narodnostima, koje su zastupane u tom društvu: Živjeli naši stari vojnici!

Prilpravni tečaj u Zmijuju. U najuobje vrieće pobrinulo se je nješto za odgoj hrvatskih ućiteljah u Istri. Ustrojlo se je bio prilpravni tečaj za ućiteljišća u Kuatvu. Pretnosao se isti u Vrbniku, u lankje školske godine u Zmijuju. Pravdom stvar je to zabijevala. U zapadnoj Istri redki li periodiki su hrvatski ućitelji, iz nje same jedva koji. Zašto bi uvijek od inud dolazili, zašto nebi bili ućitelji iz nje i za nju? Tomu je imao pripomoći prilpravni tečaj u Zmijuju. Mi smo iau se upravo naradovali. A sad, poslije godinu danah? Tiho, tiho, taj tečaj prestao je živiti, neima ga više. A uzrok tomu? To što nije iz njoga ni jedan ućitelj prošao na ućiteljsko. Al to nebiha niti moguće. Pućku škola svrše djece sa 42. godinom. Sa 15. godinom mogu na ućiteljsko. U prilpravni tečaj mogu te tri godine. Koji već zapusti školu godinu, još više koji ju zapusti dve godine, malo će za nju mariti, težio će već u nju. Bar dve godine moralo se je čekati. A nit onđ nebi bilo posve opravdano razpušenje. Škola ta bila je nješto nova, još se nije pravo niti znalo za nju. Škola ta bijaše hrvatska, i s toga nova, pak zaborana Talijanašom. Bijaše njim tran u oku. Oni su odgovarali roditelje i djecu od nje, čim dalje tim više. Poćetkom su mislili da se neće moći napredovati sa hrvatskim jezikom. Kad su opazili sve to liepsi uspjeh kod djece, njih je škola sve to više pekla. Činili su sve moguće da te škole nebudu, nješto djece zapusti školu prije svrbe godine, vladu njim je zadovoljilo razpuštit ju. Sad se smiju nad porazom Hrvatah, sad se raduju nad pobodom svojom. — U obće pak, kako čujemo, narasla su Talijanašom krila ove zadnje godine, odak se službeno Hrvatom po Istri preporuča, da se uće talijanski.

Stanovnici političkih kotarab istre po narodnosti. Skoro je godina danah prošla, što se je stanovnike u Istri brojilo. Nije nam još poznat službeni izkaz uspjeha brojenja. Čitali smo ga u listu »Provincia« izlazećem u Kopru. Mi ćemo se nanj još povratiti. Danas ćemo zabilježiti samo koliko ima Hrvatah su Slovenci (Slavah) a koliko Talijanah u pojedinih političkih kotarih, i to s okruglimi brojevi.

	Hrvatah	Talijanah
U Koparskom kotaru	36.000	32.000
U Porečkom	9000	34.000
U Pazinskom	31.000	6.000
U Puljskom	20.000	30.000
U Voloskom	33.000	500
U Lošinjkom	29.000	8000
U celoj Istri	163.000	110.500

Broj ih točnije ima ih jednih i drugih po dvie tisuće više. — Opažamo k tomu samo ovo dvoje: 1.) Po ih brojevih Talijanah su sa 20 godinah podostarjeli. Za toliko se sami pomoglih nisu. Ili se je Hrvati mnogi potalijanih, ili se je Hrvate upisivalo za Talijane. 2.) Obćeni jezik uzimaju Talijani kao označku narodnosti te tako prem se nije na-

značivala narodnost, ipak se kluči u javnom svijetu, da je toliko Talijanah u Istri. I ob ovom popisu nismo zadnje rekli.

Dobrotvornost. Silde dobrovoljni pristupi članova bratovštine »Svete Obitelji« i njezinih dobrovoljnih, da se doskoči sve većemu pomanjkanju svećenikah u trćan-skoj biskupiji: Pred. Iv. Zamarin f. 5, g. Bartul Della pok. Julija f. 1, Ant. Moscollin pok. Petra f. 2, Franjo Vascotto Antunov f. 2, Franjo Degraasi Antunov f. 1, Anton Pugliesi pok. Ivana f. 1, Bartul Vascotto pok. Dinka f. 3, Anton Lugnani pok. Jaskova f. 1, Dinko Moscollin pok. Dinka f. 5, Vinko Dellse pok. Uga f. 2, gospa Ana Perotin pok. Ivana f. 5, g. Iv. Perontin pok. Marka f. 1, vjernici u Opatiji f. 12, u Kastru f. 3, g. g. Tomjan f. 2, vjernici u Kontovelu f. 3, pred. I. Šust f. 10, m. g. Juraj Jan f. 80, vjernici u Dolini f. 5, u Opu novč. 50, članovi po g. Ant. Tempesta f. 4, članovi po g. g. Karl. Mosč f. 12, vjernici u Rlemenari f. 2, članovi po g. Mli. Fleischer f. 23. — Vjernici u Lovranu f. 5, u Šumheru f. 9, u Katlinari f. 4, Auberu f. 28, od S. Jakova f. 4, članovi u Divači f. 9, u Bernu f. 350 kod S. Justa f. 88, vjernici kod S. Justa f. 25, 12, g. Ant. Mikšić f. 5, članovi upisani u sakristiji kod Vel. S. Marije f. 1350, g. I. Cvitko f. 10, g. Josip Ventrola i obitelji f. 25, gospa. Osvađa U. Frani f. 95, g. g. Marija Petronio f. 10, g. Dinko Vatta f. 5, svi ovi iz Pirana: m. P. Pikulić f. 1, m. g. Anton Klemenčić f. 5, župljani u Lindaru f. 250, članovi u Lindaru f. 250, od Starog Pazina f. 850, članovi u vjernici u Plinu f. 14, vjernici u Škedinu f. 1540, u Brozovici f. 5, članovi po Otca Catergiana f. 6, g. Ant. Kulu f. 1, vjernici u Kopri f. 2, u Kopru f. 10, u Jolbanah f. 950, g. g. J. Planjšek f. 6, vjernici u Marezgu f. 7, na Voloskom f. 1270, u Povru f. 1, u Auberu f. 14, članovi po g. g. J. Bonifacio f. 38.

Grozna nesreća u Beču. Dan 8. ovoga ostati će crnini seli zabilježen u povjesti grada Beča. Iste večeri četvrt sata pred sedmom urom buknuo je u velikom bečkom kazalištu (Ringtheateru) vatra, koja je pojavila se na pozornici neopisivom brzinom zahvatila sve nacelo, tako da je za dva tri minute cijela kuća bila te plamenu. Predstava imala je početi o 7 sati te obćinstvo bijaše se već okupilo mnogobrojno osobito zapremljeno bijahu već sve gule, kojih te kazalište ima 4. Neda se opisati strah i grozu, koja je opapala obćinstvo opaziv vatra. Svi se bacili na izlaze, al malo jih do vratih došlo, te i ono njih, koji bi se bili mogli spasiti zalutalo je u hodnicih, jer na još veću nesreću neki nesretnik zakrenuo je pipac gazometru te tako nastala u celom kazalištu crna tmina, jedan turo drugoga i time nastalo na stubah više klupah ljudi, koji nemoguće ni napred ni nazad. Stotine njih zagubio je od požara i gasa razvijeni ugljeni gas i razbijeni zrak, više stotinah ljudi ostalo je izpećeno, od kojih se neku više nati, jer suh je još anda nije bilo manjkava, spasilu se jih je kakva stotina preko požorah i drugoga, al sada je za stalno da jih je kod toga požara poginulo preko 800. Iščednici svi veseli i zdravi hleđesda se al ugodnu večer pribave, a mjesto toga nadješe u toj kući svoju smrt. Iz počeka mislio se je, da jih nije nego kakvih 200 mrtvih, jer su brže bolje povukli iz hodnika od 200 crnih lješinah, dlo ovih moglo se je još razpoznati, al većina mrtvih bila je samo crni ugljeni Prodrv nekog velikom pogrebu u kazalište vitahu u tmini hodnika, da li je još koji se neku nati mislaju da nije da je živih 4. A eto još jih je bilo preko 600. mrtvih koji su nekolicke zasovah bili lješine tih, koji su već odgovarati. Cijeli je grad skoro zaplakao, avakto mislioje svoje svoje u kazalištu cijeli obćitelj nadješe svoj grob u toj nesretnoj kući. Jedan je izgubio ženu, drugi oca, treći brata, četvrti oca i majku, čuti njihov jauk i plač, nadu i zdvojenje, su prizori ne samo koji diraju i paraju srce već prelaze u ludost. Od više stotinah njih neća se nati traga, pod razvalinama biti će još više zaugljenih lješinah, al teško da će se moći razpoznati. Navala rodbine pokojnikah u obću bolnicu, gdje su ležali mrtvaci za općeznanje tako je bila velika, da je vojna morala držati red i zlostojni bili su pokopi, cijeli Beč zabježe za svojim pokojnici. Tjelesa, koja se nisu mogla za nepoznatu zakopati su u zajedničkom grobu, na koji će grad beč podići spomenik. Cijela Europa dirnuta je je neugodno ovim groznim činom, sa svih strana skupljaju se milodari za nevoljne preostale, kojim su bili najmiliji ugrabljeni te kojim je tim oduzeta svaka daljna podpora. Car je darovao odmah 10.000 forinti, banka »Union« u Parizu 100.000 franakah, državni sabor 50.000 for, sabralo se je već 300.000 forinti, kojim će se bar nekoliko utražiti svagdnja potreba tim udatim na cestu novac neće nadoknaditi ljubeznih rodika, mile brate, dragih rođakah, njih više nemat. Mnogo mrtvih mogao je biti grozan taj požar, da nisu svi izgubili glavu u kazalištu opaziv vatra a najveća krivnja pada na kazališnu upravu. Zadnje ponedjeljak obdržavane su svečane zadušnice za pokojce u crkvi sv. Stjepana, podignut je bio veličanstven katafalk okružen najljepšim cviećem. Kod zadušnicah prisustvovao je carjević Rudolf, svi u Beču se nalazeći nadvojvode, ministri, sve najveće oblasti, generali, neobćino ljudstvo, sve je hlelo izraziti zadnju čast pokojnikom. Takve nesreće skoro nepamti svijet, da je u jednom kazalištu poginulo preko 800 osoba. Med timi bio i jedan poljski zastupnik na carevinskom vijeću sa gospođom. Ove godine dogodila se slična nesreća u Nizli, nu tolikih žrtvah ipak nije bilo. Sad će se nastojati, da se popravi sve, što je manjkava u takvih kućah, samo moramo pripomenuti žalostnu istinu, da se najprije ima dogoditi kakva nesreća, te se stopram onda misli na popravak!

Putne crtice iz Istrije.

III.
Od D. Hiroa.
(Konac.)

Biser-zrno stare Liburnije.

Što Kastav nad sve ino uzvisuje to je vidik raznolik, vidik tako divan, opojan, svečan, kao da se tu nebo sa zemljom vienča. Dvie su točke odkud ga uživaš. Od podrtina velike crkve i od današnje stolne crkve.

Od vrha Obruča, koj se uzdignuo nekoliko tisuću stopa iznad Grobničkoga polja, protagnuo se je kameniti lanac sanjarskih i čudnoljkih vrhova, bielih od vapnenca kao da ih snieg pokrio ili kam-nih od šuma zelenica i crnogorice. Tu se iziču: Fratrovac, kojemu je glava posve biela, a obronci obrasli, od njega Suhi vrh, Pakleno, Na Nebesa, Sleme, Velika Pliš, Veliki Tuhobić, tubasti Medvedjak iznad Liča i iztaknuo siodu glavu svoju razgrgani Risanjci, zrijuci na plavetno hrvatsko more. Tamo je opet tmašta Velika Kapela, simo opet razgrgani i strašni Kamenjak, a do njega vrh do vrha, ponajveć gol, padajući lagano i stvarajući kamenitu stupnjavinu po kojoj se medju smokvami, slatkimi lozami, dabovi i šumicami iziču: Krasica, uz cestu Moka, odkud se tlo po malo uzdiže i Piketskim vrhom, na kojem se osivio crai već Hreljin grad, izboči. Na podnožju mu razštrkan Hreljin sa Ružić-selom i ostalimi bielim priselci. K moru padaju vrhovi ostrmo i zelenju se okićuju, a medju njimi se nalukava mila Draga, jedan dio čarnoga Vinodola, iznad mora tamo Šmarika, a uz more bieli sv. Jakov, nad njim sv. Jelena i ostala manja mjestanaca. Bajna žnj krije u daljini Senj-grad, sv. Juraj, Senjsko bilo i gromotni sivi Velebit, u kojem su pojedini vrhovi posve jasno izcertani.

Gledaš li upravo preda se, pak onda naokolo, nametne ti se oku veliki dio stare Liburnije. Divotni je to kraj, gdje se iziču čitave šumice smokava, lorvorika, maslina; podižu ciprese, mogranji, zelene šume i šumice, bujne livadice, sive pećine i čudne bridine, vrtići, doline i dolci, humovi, brežanjci, brda i gore, a u tom raju biele se poput lokvanja Jardasi, Brnčići, Turki, Jelusići, a pod tobom Žegoti, Marčolji, da misliš rukom bi ih dohvatio, nad njimi u zeleni Garići, na lievo Kosi, dalje Sroki gornji i dolnji, vrh njih Saršoni, Mladenčić i sv. Matej sa hlećcom se crkvom.

To ti je već raj, a pomi-li još k tomu onaj miris zemaljski, što ga izsi-pava bresina, smilje, slavlujka, metvica i drugi miljenici primorske cvjetane i sav zrak s njim napunjavaju, tad se osjeća blaženim, presretnim, zadovoljnim, da i zdravijim. Oj Kastavštino, ti si dično čedo prirode!

Skrepi sada k crkvi sv. Jelene, posjedi na kamenitu klupu, pa opet gledaj. Kvarnerski se je zaljev razlio poput jezera titajući modražastom površinom, a cvietni ga žalovi na okolo obrubili. Taj ti je niko iz morske dubljine školj sv. Marka, otok Krk, na kojem se iznad omisalske drage osivio Omišalj grad, od Krka Cres, pa dalje tamo Lošinj. Pod tobom more, od kojega se uzdiže vrh do vrha, a tik žala labudja mjesta: gradić Volovski, divna Opatija, Ičići, Ika, bieli poput janjačka Lovran grad, poviske Mošćenice i tvrđ Bršec.

To ti je vidik sa Kastva, veličan, božanstven, neopisiv, jer gledaš svu Kastavštinu, ciele gradjansko primorje, velobne vrhove, dolino, dolce, plavetno more, a nad svim tim krajem razprostiralo se južno zafirno nebo i jarko sunašće, koje ga prtvvara u raj zemaljski.

Razstao sam se s tim vidikom teško, nu morao sam, da podjem k' družtvu, koje se okolo vesela stola sabralo bilo. Baš sam došao, kad su dični Kastavci pjevali ovu pjesmu:

Kroz prostru crnu maglu,
Bliše mili sunca zruci.
Nadu nam sbudjuju naglu,
Da će Kastvu bolje bit.
Neka, neka bude bolja.
Stojmo, stojmo dobre volje,
Ali vihar i dan danas
Još ni daleko od nas.

Hajd lumbardu na zid vall
Bubanj na bok, pušku u ruke,
Vič, streljaj, pucaj, pali,
Tru tum be, pum, tru tum be!
Nek strepežu ribe u moru,
Nek ostave zvijeri goru.
More valjé past mrtav
Ki podkapa naš Kastav.

Na ovu pjesmu nazdravi neustrasivi borac hrvatska, g. J. Hrvatskoj, ocrtav živimi bojami stanje istarskih Hrvata i zaželiv bolju budućnost. Uz burno odobravanje zaori pjesan iz 40 grla: Oj Hrvati! i Bože živi! G. S. nazdravi ukupnoj Hrvatskoj, na što zaori pjesan: Još Hrvatska nij propala!

Još se nazdravljalo i veselilo, kad poslije šeste ure dodje prijatelj k meni, te mi reče: »Podjite sa mnom. Kamo? Nu sledite me samo, da se narajite još divnijeg prizora«. Podjismo. Odvedo me pred crkvu sv. Jolene, okreno prama moru i reče: »Sad gledajte!»

»Veli i svemoguću božju«, klikoh, »što moje oči danas gledaju«. Zapadalo je božje sunce, bojadisuć ružičastom bojom vrhove i njihove bijele hošine. Zafirna modrina neba sve je to više izčezavala, čim je sunce za Učku više tonulo, ali ono neizčeznu na jednom, već se neopisivom nježnošću po malo preli u rumen, a tada? a tada planu Kastavština, primorje i istočna Istra u božanstvenom rumenilu, koje je titralo o golih vrhovih hridina, bijelih mjestih šuma i šumica, no o svakoj stvari božjoj i prolivalo se zlatoliko, grimizno, u svih bojah nebeskoga pisa. A Kerk, a Cres a Lošinj, modro se kao ljubičice, dočim bijaše more kao usjano željezo titrajući poput iskara, a jadra na brodovih kao da žare od puna plamena.

Lagano, lagahno prelazi rumen u sivoću, suto se hvata, tajinstveni ves prikrio kraj i blažena je večer nastala. Svečana zavlada tišina, koju prekidalo zvonca sa kastavske crkve pozivajući vjerne, da se pomole Bogu.

»Jeste li vidio?« upita me prijatelj. Jesam, a kod toga duboko dahnuh, nije mi se dalo, ma da riečicu progovorim dalje, sav bijah obuzet, shrvan, satr s toga prizora.

Pa mi recite sada, ima li što milijega, svečanijega, ima li što divnijega od vidika Kastavskoga? Ah, nema, nema!

Dok smo se povratili bili, pretvori se izlet primorskih učitelja u sjajnu pučku svečanost. Da se pjesma i gradom razlegne, skupi se učiteljstvo na trgu pod hrvatskim stiegom, te odjave više domoljubnih pjesama. Malo po malo pribrao se je cيلي Kastav, a osobito mnogobrojno kastavsko krasotice. Posljednjav na odugačku kamenitu klupu počmu pjevati toli oduševljeno, toli čuvstveno, da nas je to u veliko iznenađilo. Kad prestadoše ono, započe učiteljski sabor i tako se pjesan hrvatska međusobno izmjenjivala. Nebo bijaše oblačno, nu na jednom se razdvoji veliki oblak, a bliedi mjesec prosu svoje svjetlo po Kastvu i po dičnim Hrvatih i Hrvaticah. Isto nebo povesci se tonu i zažoli narodu hrvatskomu bolju budućnost.

Zabava potraja do 10 sati, kad se društvo razstalo, nu u nadi, da ga 25. rujna 1879 spojila ljubav, svezalo prijateljstvo i voz dike i slave hrvatske.

Javne zahvale.

Dragi Vrbničani!

Slobodnim i svojevrijednim Vašim očitovanjem učinjenim meni u prilog na Visoko c. k. Školsko Poglavarstvo, podkriepljenim podpiši od prieko tri sto glava obitelji, popratjenim vatronimi i uzornitimi izrazi, iznenadiste mene i zasvjedočiste moju malu ljubav i privrženost prema mojoj malenkosti; česa radi zanemario bih svoju dužnost kad nobih izjavio svim Vam bez razlike stališa, svoju duboku zahvalnost.

Uzdah se u Boga i pravednost svojih poglavarah, da će doći istina na istinu, a laž na laž.

Za odužiti se Vašoj izkazanoj mi ljubavi, držati se budom poslovice: »Dobročinstva, kleši u mramor, a uvriedo na led«.

Sa poštanjem bilježim se Vaš U Dobrinju, 18 Studenoga 1881.

pop Nikola Butković,
Nadučitelj i Predslavnik Obćine Vrbničke.

Valičastnoj gospodi župnikom i svoj ohoj gospodi mojim vrijednim prijateljima i znancima, koji su mnogobrojno prisustvovali pogrebu moje nezaboravne supruge Irene, to tim ublažili mi voliku žalost, koju mi zadade njezina prerana smrt, ovime budi izrečena najzadnja zahvala.

U Kukuljanovu dne 4 Prosinca 1881.
Mato Sorić.

Podpisani izražuje u ime ciologa zastupstva svoju zahvalu č. G. Ivanu Stefanu kapelanu i učitelju u Beršecnu, što je svoj sedamdesetljetni školski paušal za god. 1879. darovao beršecnoj pučkoj školi.

Lovran 5. Decembra 1881.

Mato Skočanić, glavar.

Listnica.

P. n. gg. Jak. Kireu u Medolinu: Primismo. M. T. u Lovranu: Vaša je predplata namirana jošte od lanj. G. U. J. u Biogradu: Napomenutu knjigu možete dobiti od istoga spisatelja. Gosp. M. S. u K. Učelnemo, kako vidite, O. priznanje ništa nam nije poznato, javite nam, što ste nam poslali, jer uredništvo za to neznata. Gospodinu X. na Voloskom. Odlivši cionino naš list te ga neželimo profinirati napomenuv ma i jednom rieči onoga prostoga fakina, najbolje je ako avaki reče: guarda o passa!

Prva Istarska

TVORNICA VOSKA

Sinovah Antona Artusi
u Rovinju

nagradjena II. darom na izložbi u Gradevu videć kako sve više raste poraba njezinih vošćanih proizvoda, to povećava tvornicu pruža svojim konsumentom ciena i pogodbe uz koje se nije bojat konkurencije. — Nudja svoje proizvode (svieće, duplire, svieće bojadisane)

I. vrsti (compimento) po f. 2.2 kilo
II. " " " " " 1.8
III. " " " " " 1.6

Bojadisane svieće na ulju " 3.—
Tko odmah plati dobije 3% odbitka (skonto), ili pako na četiri mjeseca bez odbitka. Roba slobodna od vozarine do vsake željezničke stanice.

Sve navedene vrsti uz cionu tvornice nalaze se u zakladah:

» Piranu kod g. A. Casali.
» Pazlhu kod g. Mazzarelli & Mizzan.
» Rijeci (Fiume) kod g. A. Giliardi.

Što se tiče vrstnosti moge bi ju jamčiti mnoge svjedočice raznih častnih župnika i crkvenih upraviteljah i razne pohvale različitih novinah Beča i drugih pokrajina, nego protivni svakom nekoristnom blebetanju pripušćaju vlastnici svoje proizvode sudu onih, koji će iste rabiti, a plaćat će se kad bude naručba pronadjena, da odgovara obećanju; u protivnom slučaju primiti će vlastnici tvornice naručene proizvode na svoj trošak na trag ili pako će se platiti ciona najzadnje vrsti kao što kod III vrsti.

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 1. — 16. Decembra 1881.

Dne	Car. duk. (čakulj)	Napol.	Lira slet.	Prid. ar. (brojag)	Dne	Car. duk. (čakulj)	Napol.	Lira slet.	Prid. ar. (brojag)
11	5.53	—	—	—	24	5.58	9.40	—	—
12	5.57	9.37	—	—	25	5.63	9.40	11.84	—
13	5.57	9.37	—	—	26	5.58	9.40	—	—
14	5.50	—	80	—	27	—	—	—	—
15	—	—	—	—	28	5.58	9.40	11.84	—
16	5.57	9.38	—	—	29	5.58	9.42	—	—
17	5.57	9.38	11.81	—	30	5.58	9.41	—	—
18	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Pregled trčanskoga tržišća

dne 16. Decembra 1881.

	OD	DO
tor. 16. dec. 1881.	tor. 16. dec. 1881.	tor. 16. dec. 1881.
Vosak primor skli i ugarski za 100 k.	80	38
Kafa Portorik o	40	20
S. Domi ngo	47	07
Rio pola g vrsti	33 75	37 5
Cukar austriljski	33 50	36
tučeni	—	—
Ovjetje trava buhaće (Gri- santomio)	68	75
Naranče, skrinjica	3	5
Karube puljezke	7 50	—
Ivanitinske	7	25
Smokva Kalamata	12	14
puljezke	4 50	7 50
Lizumi, skrinjica	85	90
Bademki ili mendulepulj, za 100 k.	87	88
dalmatinske	26	47
Lešnjaci	28	33
Silivo	12	33
Pšenica ruska	75	13
ugarska	10 75	25
galačka	7 50	10
Kukuruz (turkinja) ruski	10	10
ugarski	8 75	10
Raž	8 25	9
Jočam	11	12
Zob ugarski	10	18
arbanaska	16 75	25
Pasulj (fazol), polag vrsti robe	11	12
Bob	10	18
Leća	16 75	25
Oriz talijanski	107 50	16 50
ingozski (kitajski)	118	125
Vuna bosanska	122	—
morejska	47	99
arbanaska	42	70
Istarska	10 80	12
Gradu	6	11
bukovice	62	69
Ulje Italij. niže vrsti	41	43
najbolje	41	42
srednja vrsti	41	42
dalmatinske	13	13
Istarske	13	13
Kamenno ulje u bariljah	165	185
u kasulah	75	109
Kože strojene naške	75	109
suhe volovje naške	60	90
dalm., ist. i bos.	56	70
janjeće naške	56	70
za 100 kom.	28	37
kože	28	38
uneno silane	26	25
suhe	70	127
zečje za 100 kom., u srobu	41	00
Bakalar	77	43
Sardelo i baril	65	67
Vitriol modri	23	26
Maslo	8 50	26
Loj dalmatinski i naški	6 25	6 50
Salo	12 50	13
Slanina	31	18
Rakija etilitar 100 litarah	11	32
Galvici Istarski	3 75	11 50
Ruj naški	14	18
Istarski	2	9
dalmatinski	14	18
Lišće od javorike	14	16
Vinsko strgotino (Gripula)	—	—
sploh	—	—
Med	—	—
Lumber (jabučice od javorike)	—	—
Pakal baril od 90 k.	—	—
Cunje (štrnce)	—	—
Katram dalmat.	—	—

Oglas.

Čast je dolipodpisanoj dati na znanje da od 26 godinah uzdržaje u ovom gradu Trstu u ulici »Via Nuova« Br. 735 na Lom katu o boku Grčkoj crkvi.

SKLADIŠTE

Crkvenih Odjelah i Opravah

što izlaze iz prvih tvornicah narodnih i vanjskih.

U svom skladištu ona ima svakovrstnih tkaninah toli podpuno svilenih koli izvezenih zlatom i srebrom finim; ima također najboljih damaskah za zastave, odjela, sagove; ima piciljah, rukotvoriuah u svili, u zlatu i u srebru; svakovrstnih skovanih predmeta, to jest kaležah, svjetionikah, propealah, svjetiljkah, prikaznicah, (ostenzorijah), moćnicah, kadionich, t. d. t. d.

Svaka naručba nebnicah, planitah, daždjevanah, dalmatikah, plećnih kopreninah, pahah, sjenilah, jastukah, stolah, mrtvačkih sagovah, predstava, uvajah, misnih košuljah, cievčicah, paomah i. t. d., biti će najbrzije i najbolje obavaljena.

Katarina Garusa.

Oglas.

Javljam našim čitateljima i ostalomu štovanomu občinstvu, da smo pomoću »Matice Hrvatske« dali preštampati iz »Naše Sloge« u posebnu knjigu, koja u maloj osmi iznosi preko 380 stranah,

Istarske hrvatske narodne pjesme.

Knjiga se može dobiti kod Odpravnništva ovog lista po for. 1. Čist dobitak je namijenjen Našoj Slogi i Bratovštini hrvatskih ljudi u Istri, zato se nadamo, da ćemo ju razprodati u najkraće vrijeme.

Odpravnništvo »Naše Sloge«.

Tisk. FRANE HUALA.